

Dankwoord

Met dank aan Kristi Houtman, drs. Jos Tiggelman en Rob Baarslag voor het verzamelen van data. De heer ing. Ben Schilperoort (directielid systeemhuis) wordt bedankt voor zijn medewerking bij het leveren van de beoordelingen. Dr. Henk van der Flier, prof. dr. Rob Roe en drs. Paul van der Maesen worden bedankt voor hun kritische opmerkingen bij eerdere versies van dit artikel.

Drs. W. Schoonman is als research-psycholoog werkzaam bij de Nederlandse Spoorwegen. Tevens is hij directeur van Psy Tech bedrijfspsychologen.

Drs. M.B.M. Goeman is werkzaam als research-psycholoog bij de Centrale Directie PTT.

Literatuur

- Brogden, H.E., When testing pays off. *Personnel psychology*, 1949, 37, 171-185.
- Cronbach, L.J. en G.C. Gleser, *Psychological tests and personnel decisions*. Urbana, University of Illinois Press, sec. ed., 1965.
- Flier, van der H., W. Keers en P.J.D. Drenth, *Konstruktie en ijking van een nederlandse testserie voor applikatieprogrammeurs*. Lisse: Swets & Zeitlinger, 1976.
- Gulliksen, H., *Theory of Mental Tests*. New-York: Wiley, 1950.
- Hofstee, W.K.B. *Rationele personeelsselectie: de bijdragen van de selectiepsychologie*. (in press).
- Hunter, J.E. en R.F. Hunter, Validity and utility of alternative predictors of job performance. *Psychological Bulletin*, 1948, 1, 72-98.
- Maesen de Sombreff, P. van der, Een miljoen verdienen met een museumstuk: betrouwbaarheid, validiteit en utiliteit van de Draaierstest. *De Psycholoog*, XX, 9, 388-393.
- Schmidt, F.L., J.E. Hunter, R.C. McKenzie, en T.W. Muldrow, The impact of valid selection procedures on workforce productivity: *Journal of Applied Psychology*, 1979, vol. 64, 6, 609-626.
- Schmidt, F.L., M.J. Mack, en J.E. Hunter, Selection utility in the occupation of US-park rangers for three models of test use: *Journal of Applied Psychology*, 1984, vol. 69, 490-497.
- Schmidt, F.L., J.E. Hunter, A.M. Outerbridge en M.H. Tratner, *The economic impact of job selection methods in size, productivity and pay-roll costs of the federal workforce: an empirical demonstration* (draft) Washington: US Office of Personnel Management, 1984.
- Visser, R.S.H. e.a., *Documentatie van tests- en testresearch in Nederland - 1982* Amsterdam: NIP, 1983.

Voor elk wat wils

Tweede workshop Computers in de Psychologie

Anny Bosman

Op 29 en 30 mei 1986 werd in Nijmegen voor de tweede keer de workshop 'Computers in de Psychologie' gehouden. De organisatie was in handen van de Kontaktgroep voor Instrumentatie in de Psychologie (KIP) en de Gebruikersgroep Computer-ondersteunde Psychodiagnostiek (GCOP). De KIP bestaat uit voornamelijk technische mensen die binnen universiteiten betrokken zijn bij het operationeel maken en houden van computersystemen, bijvoorbeeld ten behoeve van experimenten. De GCOP bestaat grotendeels uit praktizerende psychologen die in hun werk gebruik (willen gaan) maken van computertoepassingen.

In het Psychologisch Laboratorium van de Katholieke Universiteit konden de (meer dan 100) bezoekers zich twee dagen lang laten informeren over de

laatste en nieuwste ontwikkelingen op het gebied van het computergebruik binnen de psychologie. Het grote aantal lezingen (45) dwong de organisatie

om parallel-sessies te houden. Bij het maken van keuzen bood het uitstekend verzorgde programmaboekje uitkomst. De lezingen waren gegroepeerd in zeven clusters: psychodiagnostiek, psychofysiologie, instrumentatie, onderwijs en training, methoden, management en beleid en artificiële intelligentie. Verder waren er in een speciale ruimte 14 posters en demonstraties opgezet, waar de bezoeker concrete toepassingen kon zien of zelf de toetsen kon bedienen. Door de combinatie van lezingen en demonstraties kreeg men een goede indruk van de mogelijkheden van computers. De workshop werd afgesloten met een open discussie over opzet en inhoud van het geheel.

Instrumentatie

Onder het thema 'instrumentatie' werden lezingen gehouden waarin de inleiders zeer nauwgezet uitlegden op welke manier zijn de hard- en software hadden gebruikt om de computer een optimale functie in een experimentele opzet te geven. Zo was er een lezing over eisen waaraan een schrijfpennet moet voldoen, wil hij geschikt zijn om te fungeren als hulpmiddel bij schrijfonderzoek. De algemene trend lijkt dat er steeds meer kleine personal computers gebruikt worden. Ze zijn handiger, worden steeds krachtiger en zijn goedkoop. Deze trend lijkt overal zichtbaar. Onderzoek binnen de kunstmatige intelligentie werd tot voor kort uitsluitend op dure hardware gedaan (LISP-machines, waarvan er eentje via dia's in Nijmegen vertoond werd). Ook aan deze markt wordt door de PC's geknaagd (Helm, 1986).

Testafname

Niet alleen binnen het wetenschappelijk onderzoek, maar ook in de psychologische praktijk is men gebaat bij goede technische hulpmiddelen. Op de workshop was er een voordracht waaruit bleek dat de inzet van computers bij het testen van epilepsiepatiënten niet alleen kwantitatieve voordelen heeft (goedkoper en makkelijker), maar ook een kwalitatieve verdieping van de diagnostiek betekent. Sommige cognitieve defecten bij epilepsie zijn dermate

subtiel, dat deze uitsluitend met gevoelige en nauwkeurige apparatuur te registreren zijn. Ook de implementatie van de papier- en potloodtest in het neuropsychologisch onderzoek biedt voordelen. Een voordracht behelsde de elegante wijze waarop de voordelen van de papier- en potloodtest met die van de computer werden gecombineerd. Hier ging het om de toepassing van een zogenaamd XY-tablet, waarbij de proefpersoon een normale papieren test maakt, maar waarbij de 'potlood-kant' aan een micro verbonden is. Duidelijke voordelen op het gebied van registratie en scoring zijn het gevolg. Een probleem was wel dat de correlaties tussen de oude en de nieuwe versie erg laag waren. Naar de oorzaak tast men nog in het duister.

Onderwijs

Ook binnen het onderwijs krijgt de computer een steeds belangrijker rol toebedeeld. Twee voorbeelden. Er werd een toepassing besproken waarbij het taakgedrag van moeilijk lerende kinderen middels een aanraakscherm werd bestudeerd.

Het voordeel is evident. Bij afwezigheid van individuele hulp van een leerkracht wordt het kind gedwongen toch systematisch taakgedrag te vertonen. In het spreekonderricht aan dove kinderen lijkt de computer zelfs van cruciaal belang te worden. In een van de voordrachten werd duidelijk dat door technische ontwikkelingen (snelle rekenchips) het nu pas mogelijk is geworden de essentiële eigenschappen van het

spraaksignaal visueel aan te bieden. Hierdoor kan de hulpverlener of onderzoeker zich meer richten op inhoudelijke en didactische aspecten van het spreekonderricht.

Meer weten?

Het is niet mogelijk aan alle thema's en individuele voordrachten recht te doen. Degene die meer over de workshop wil weten, kan het verslag van een andere bezoeker lezen (Van den Brink, 1986) of het workshopboek met zo'n 35 artikelen ('proceedings') dat binnenkort verschijnt, kopen. Eén ding is echter nu al wel duidelijk: de (micro)computer heeft definitief haar intrede gedaan binnen de psychologie. De bijdragen, demonstraties en posters waren een stuk volwassener en professioneler dan twee jaar geleden. Ik ben benieuwd wat we in 1988 te zien krijgen. Als de organisatie even soepel is als dit jaar en de ontwikkelingen zich in deze lijn voortzetten, belooft het heel wat te worden.

Referenties

- Brink, J. van den, Kuifje in Nijmegen. *Psychologie & Computers*, juni 1986
Helm, L., The big shift in artificial intelligence. *Business Week*, november 3, 1986, 140.

Mw. A. Bosman studeerde psychologische functieleer aan de Katholieke Universiteit Nijmegen